

Часопис
Савеза за церебралну и
дечију парализу Србије
Број 81-82 јесен 2019. године

ПреОКРЕТ

Драги читаоци,

Да ли могу? Волео бих, али не могу. Можда бих могао? То су питања са којима се сви сусрећемо током целог живота. Али, знајте да сви имамо само један живот и да је овај дан само данас, непоновљив, пун изазова које бисте могли да освојите и будете срећни. Крените за својим сновима, покушајте, не размишљајте много, никада није касно ...

У овом броју, поред вести из удружења, путописа и корисних информација, представимо вам наше суграђане, децу и одрасле, који су остварили оно што воле и што им доноси сатисфакцију и добар осећај. Они пишу, сликају, тренирају, играју балет, мотивишу друге својим примером и радионицама, опробавају се у пењању...Запловите са нама у живот и покушајте да остварите оно што желите. Будите радознали и упорни!

С поштовањем,
Уредништво часописа ПреОКРЕТ

Уводник и импресум	2
Активности из Титела	3-4
Активности из Прокупља	5-6
Бојома освојен свет	6-8
Активности из Велике Плана	9
Инклузивни филм „Поглед“	10-11
Такси за особе са инвалидитетом	12-13
Активности из Београда и летовање у Грчкој	14-15
Рехабилитација у Словенији	16-17
Летовање у Будви	18-19
Идеја као шанса-шанса као победа	20
Шта је дан без осмеха	21
Летњи спортски камп	22-24
Спорт паратеквондо	25-26
Факсимил за особе са инвалидитетом	27-28
Дискриминација	29-30
Велико разочарање	31

Штампање овог часописа омогућило је Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Пројекат је подржан преко Стално отвореног конкурса за унапређење положаја особа са инвалидитетом у Републици Србији у 2019. години.

„Ставови изнети у часопису не изражавају ставове органа који је доделио средства“

Захваљујемо се Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања- Сектору за заштиту особа са инвалидитетом које нам је омогућило издавање часописа „ПреОКРЕТ“ у 2019. години! Удруженим снагама кроз квалитетну заједничку сарадњу настојаћемо да и у будућности дајемо допринос промоцији стваралаштва особа са инвалидитетом!

Савез за ЦДП Србије

„ПреОКРЕТ“ часопис Савеза за церебралну и дечију парализу Србије

Издавач: Савез за церебралну и дечију парализу Србије

Уредник: Ирина Максимовић

Екипа сарадника: Јелена Радовић,
Јулија Стојановић, Зорица Шћекић,
Љиљана Бегановић, Марија Милинковић,
Бојана Димитријевић, Љубинка Боризоски,
Ивана Анђелковић, Данијела Иванчевић,
Селма Ћатовић
Дизајн и прелом: Радојица Ђурић

Адреса и контакт редакције: Панчићева 12,
11000 Београд

телефон/факс 011/2180-859 и 011/3281-594

е-mail: savezsrbije@cerebralnaparaliza.rs www.cerebralnaparaliza.rs

Тираж 500 комада

Штампа „Донат Граф“ Београд

ЦИП – Каталогизација у публикацији:

Народна библиотека Србије, Београд

ISSN 1820-1156, COBISS.SR-ID 192420876

Друштвене и спортске активности

Друштво за церебралну и дечију парализу „Пријатељи Титела“ из Титела успешно је реализовало редовне месечне активности друштва, као локалног партнера Савеза за церебралну и дечију парализу Војводине „Сунцокрет“, у виду радно-окупационих, едукативних и креативних радионица које су одобрене од Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.

Стручна помоћ

Потписан је уговор са локалном самоуправом о пројекту „Инклузивни сервис-клуб за особе са инвалидитетом“. Средства за 2019. у износу од 200.000,00 динара годину добијена су половином јула и активности се успешно реализују.

Остварена је сарадња са логопедом, која својим волонтерским радом доприноси да

деца са говорно-језичким манама отклоне тешкоће.

Настављена је сарадња са Школом за основно и средње образовање „Милан Петровић“. Третмани логопеда и дефектолога организовани су у просторијама основне школе у Тителу и Мошорину. Остварена је сарадња са удружењем које у оквиру волонтерског рада превози децу из околних места: Локе, Вилова и Гардиноваца, уз подршку локалне самоуправе за путне трошкове деце, пратилаца и стручног кадра.

Лиценце

Председник општине примио је представника нашег Друштва на разговор око нерешених питања и проблема који нас прате, првенствено у вези са проширењем пословног простора који смо привели намени 2015. године, и предлогом за одобрење и обезбеђење средстава за ангажовање стручних лица за пружање социјалних услуга. Све ове теме и питања која су отворена су важна и потребно је решити их, јер је то услов за добијање лиценце за пружаоца услуге социјалне заштите. Наше Друштво напорно ради на томе да добије лиценце за услуге личног пратиоца детета и помоћ у кући, али нам је неопходна и подршка локалне самоуправе.

Спорт и забава

У јуну је одржан Војвођански турнир парастреличара, на којем су учествовали и чланови наше спортске секције особа са инвалидитетом.

Представници Друштва учествовали су у раду годишње Скупштине Савеза за церебралну и дечију парализу Србије и Војводине, као и у обележавању 10-огодишњице оснивања дневног боравка у Жабљу уз пригодан програм.

Крајем августа учествовали смо на такмичењу на Отвореном првенству парастреличара на тврђави у Смедереву.

За 21. септембар планирана је VIII манифестација - Покрајинско такмичење у справљању старих традиционалних војвођанских јела под називом „Тестенијада и ваљушци“. Реализује се као кулинарска радионица под покровитељством Савеза за церебралну и дечију парализу Војводине „Сунцокрет“, локалне самоуправе и донатора- предузетника и самосталних радњи са територије општине Тител и то у О.Ш. Светозар Милетић“ у Тителу.

Надежда Влашки

Прокупље

Ликовна колонија

Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања финансира пројекат Друштва за церебралну и дечију парализу Прокупље - „Културна инклузија“. У оквиру овог пројекта, чланови Друштва су учествовали на Ликовној колонији коју је организовао Дом културе у Прокупљу. Чланови су у природи сликали манастире, пејзаже, дружили се и уживали. Ова колонија је пример за то, на који начин се могу отклонити предрасуде које већина људи има о особама са инвалидитетом, као и то да су особе са инвалидитетом значајан неискоришћен ресурс и да својим талентима и способностима могу дати огroman допринос заједници.

Персонални асистент

Друштво за церебралну и дечију парализу Прокупље припрема документацију за добијање лиценце за пружање услуге персоналне асистенције. Обучено је 20 лица, која су добила сертификате од Републичког завода за социјалну заштиту, за успешно завршен програм обуке „Персонална асистенција за лица са телесним инвалидитетом“. Очекујемо подршку наше локалне самоуправе.

Столарска радионица

Чланови Удружења за церебралну и дечију парализу у Прокупљу су у склопу програмских активности под називом „Креативна столарска радионица“, поставили столове и клупе на дечјем игралишту на Хисару.

„Наши чланови уложили су много труда и љубави у прављење ових клупа и столова, како би улепшали дечије игралиште на брду Хисар. Финансирањем овог пројекта, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања је показало и доказало да су особе са инвалидитетом саставни део друштва и да могу, у границама својих способности, да дају одређени допринос на-

шем граду“, изјавио је председник Удружења за церебралну и дечију парализу Милутин Стојановић.

Пакети са намирницама

Друштво за церебралну и дечију парализу Прокупље својим члановима је поделило пакете са основним животним намирницама. Ово је четврта акција коју је Удружење спровело ове године.

„Пакете са основним животним намирницама добили смо уз посредовање Савеза за церебралну и дечију парализу Србије од Банке хране из Београда. Вредност ове донације износи близу 100.000 динара“, изјавио је председник прокупачког Друштва за церебралну и дечију парализу, Милутин Стојановић, и додао да је овај вредан поклон добило више десетина чланова Удружења. Он је истакао да је организација у свом досадашњем раду имала изузетну сарадњу и помоћ од стране Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, локалне самоуправе и Националне службе за запошљавање у Прокупљу.

„Наше друштво организује разне хуманитарне акције и културно-уметничке манифестације. На овај начин, људима са инвалидитетом показујемо да нису препуштени сами себи, већ да су саставни део друштвене заједнице“, изјавила је вишегодишња чланица организације, Слађана Матковић, и додала да је подела пакета са основним животним намирницама леп гест донатора да се помогне онима којима је помоћ потребна.

Креативне радионице

Бојама освојен свет

Пројекат Савеза за ЦДП Србије „Бојама освојен свет“, трајао је током јуна и јула 2019. године и обухватио је пројектне активности у Београду, Прибоју, Ваљеву, Пожеги и Зајечару. Пројекат је подржан од стране Министарства културе и информисања на Конкурсу за финансирање или суфинансирање пројеката у области савременог стваралаштва за 2019. годину.

На креативно-стваралачким радионицама, особе са инвалидитетом су се упознале са пејзажним уљаним сликарством примењујући методу „рука у руци“, али и бавиле израдом накита, украсних предмета и предмета

од керамике. Радионице су водили искусни радионичари, од којих су неки и афирмисани сликари. С обзиром на то да особе са овим типом инвалидитета имају недовољно развијену фину моторику, односно ограниченост покрета, метода „рука у руци“ води постепеном развијању доживљаја владања својим покретима и задовољству због откривања чињенице да себе могу да изразе на један потпуно нов начин.

Завршна изложба трајаће од 4. до 6. октобра у Центру за културу „Влада Дивљан“. Том приликом биће организована и аукција, а све поводом обележавања Светског дана церебралне парализе и у оквиру трајања Недеље солидарности са особама са церебралном и дечијом парализом.

Схватајући значај и потенцијал стваралаштва особа са инвалидитетом, препоз-

најемо да је наша улога да их афирмишемо и под-
стакнемо на обогаћивање личности и унапређење
квалитета живота кроз уметнички израз. Такође,
желимо да дамо допринос унапређењу квали-
тета културног живота особа са инвалидитетом, и
утичемо на подизање свести грађана о талентима
који се крију међу њима.

Захваљујемо се Министарству културе и информи-

сања што је препознало значај стваралаштва особа
са инвалидитетом и финансирао овај пројекат.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА

Воља и рад чине успех једне организације

Велика Плана се налази на левој обали Велике Мораве. У овом градском насељу налази се једно од, слободно можемо рећи, најактивнијих удружења за децију и церебралну парализу у нашој земљи, „Воља за животом». Удружење је основано 2003. године као невладина организација. Тренутно у свој рад укључује 181. члана, од којих су 49. особе са церебралном и дечијом парализом, а остали су са различитим врстама инвалидитета. Мало је наших удружења која су лиценцирана за пружање услуга из система социјалне заштите, као што је удру-

жење из Велике Плана. Имају лиценце за услугу персоналне асистенције и услугу лични пратилац детета. Поред тога, имају дневни боравак за децу, младе и одрасле са сметњама у развоју „Лане“, који представља велики

корак напред у раду овог удружења, чији корисници имају на располагању услуге стручних лица, простор за спортске активности, физикалне вежбе, паметну учионицу, трпезарију...

Оно што оставља посебан утисак, јесте прелепо уређено двориште са теренима за кошарку и боћање. Двориште је уређено са пуно зеленила, дрвених фигурица и фонтаном која је дело чланова Удружења, особља и родитеља. Председник Удружења, Радован Радуловић, има велику подршку своје супруге и својих сарадника. Сви они чине један тим пун љубави према својим члановима. Након посете Удружењу „Воља за животом» богатија сам за још једно искуство и срећна што ми се указала прилика да на кратко будем гошћа наших пријатеља из Велике Плана.

Чланови овог удружења много путују и улажу у обуке из различитих области. Иза њих је петнаест година рада, а њихов успех је резултат воље. Није крај њиховим циљевима. Верујемо да ће успети да оснују предузеће за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом, и започну пружање услуге становања уз подршку. Ако желимо много тога, можемо учити једни од других и не смемо да заборавимо да свако наше удружење постоји због својих чланова и због својих активности. Удружење «Воља за животом» нека нам свима буде пример и путоказ за нове радне победе.

Јелена Радовић

Инклузивни филм „Поглед“

У оквиру 20. БИТЕФ Полифоније, у Установи културе Стари град, 21. септембра 2019. приказан је и кратки инклузивни плесни филм „Поглед“ у продукцији групе „Хајде да...“, која има десетогодишње искуство рада са особама са инвалидитетом у уметности. Плес преточен у овај филм на јединствен начин спојио две уметности и, поврх тога, инклузију приказао у њеном пуном сјају. „Поглед“ је настао као коауторски рад плесача са и без инвалидитета, кореографа и редитеља. Концептуално је постављен кроз четири испреплетане плесне линије, у којима се прва односи на интиман поглед усмерен ка себи самом, друга поглед из неке друге перспективе на сопствене немоћне делове, а трећа је поглед на своје капацитете да се превазиђу постављени оквири. Четврта тематска линија се односи на заједништво

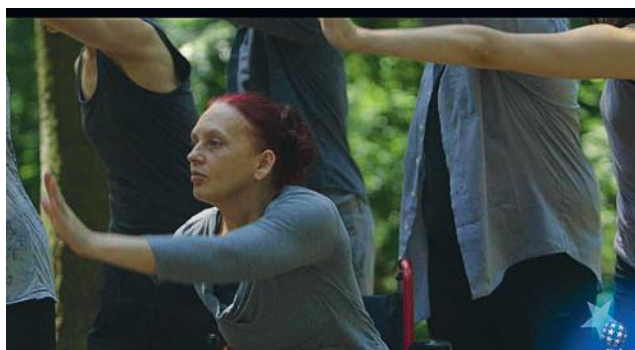
и тиме представља ширење перспективе. Филм, осим својих уметничких квалитета, има за циљ и да укаже на значај инклузивног

рада у уметности и промовише стваралаштво особа са инвалидитетом“, изјавио је редитељ филма Марко Пејовић. У стварању овог изу-

зетног филмског остварења учествовали су и директор фотографије Стефан Момиров, кореографкиња Тамара Пјевић, композитор Бојан Паликућа, костимограф Борис Чакширан, монтажерка Наташа Павловић и играчи Ана Игњатовић-Загорац, Данијел Тодоровић, Јана Миленковић, Наташа Галић, Наташа

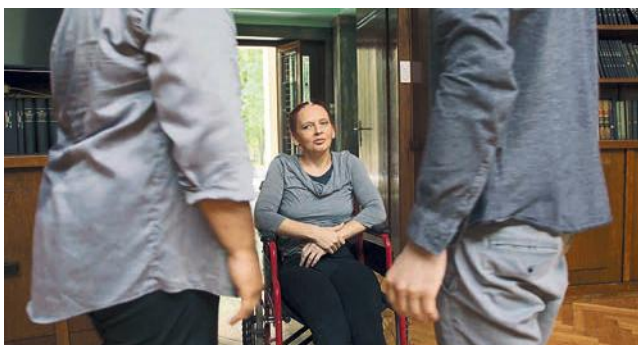

мене, много другачије од представа у којима сам играла. Просто бих желела да поново радимо неки филм. Сама помисао на сцену и представу много ми значи. Када почнем да играм, тог момента уопште не мислим на то што сам у колицима. Потпуно се препустим музици.“

Ирина Максимовић

Моје срце је Србија

У свечаној сали Савеза слепих Београда 16. априла 2019. одржана је промоција збирке песама „Моје срце је Србија“ Наташе Галић. Двадесетак песама из књиге читали су Душица Поповић, Весна Радловић, Гордана Павловић, Наташин асистент и Сара Трифковић, асистент њеног брата. Програм је водио магистар Ранко Бурић. О Наташи и њеном књижевном раду говорио је мр Тихомир Николић, који је нешто касније прочитао неколико анегдота из књиге Наташиног брата Ненада који био гост на промоцији. Музичка пратња дело је ученика музичке школе Уроша Мартиновића, а две старе косовске песме отпевали су мр Ранко Бурић и др Слободан Мирковић, музиколог. После промоције, дружење је настављено у клубу Савеза слепих Београда. „У овој збирци сам представила целу Србију, њене градове и села и људе по којима су они познати, од Филипа Вишњића па све до Вељка Рамадановића. Веома сам задовољна промоцијом и свима се захваљујем на учешћу“, изјавила је Наташа Галић.

Сцхмелз и Стојан Симић. Филм је реализован уз подршку Министарства културе и информисања Републике Србије, Међународног клуба жена (International Woman's Club), Културног центра „Магацин“ и Астрономске опсерваторије у Београду.

Наташа Галић, балерина у колицима, изјавила је за ПреОкрет: „Када ме је Марко Пејовић позвао да снимимо филм, била сам изненађена, али сам то са одушевљењем прихватила. Ово је фантастично искуство за

**Интервју са Александром Вучићем,
председником Удружења
грађана „Кар гоу“ (CarGo)**

Такси за особе са инвалидитетом

Удружење Кар гоу (CarGo) настало је као домаћи одговор Уберу, у коме возачи нису такси превозници. Пружа услугу превоза путника која се користи једино преко интернет апликације. О томе које предности имају особе са инвалидитетом, разговарали смо са председником Удружења, Александром Вучићем.

ПреОКРЕТ: Како се постаје члан Удружења грађана „CarGo“?

Потребно је да на свом телефону инсталирате апликацију CarGo – GoAnywhere са Google Play или App store-a, прихватите услове коришћења и након тога постајете наш члан, што са собом носи бројне бенефите. Пре свега, имате могућност коришћења потпуно безбедне, удобне и повољне услуге, на чијем побољшању радимо свакодневно. У последњих месец дана уложили смо више од 2 милиона евра у своју флоту, тако да сада поседујемо око 200 својих возила, међу које спадају хибридне Тојоте, Фолцваген и Рено.

ПреОКРЕТ: Како функционише превоз за особе са инвалидитетом и колико имате возила?

Недавно смо своју флоту проширили са пет комбија марке Форд транзит, прилагођених, по светским стандардима да олакшају приступ особа са инвалидитетом. Први пут у Србији, наше удружење је омогућило коришћење специјализованих возила за своје чланове са инвалидитетом. Комбији су специјално израђени у Шведској, опремљени су ваздушним јастуцима, спуштају се на потребну висину, а имају и рампе за лакши улазак особа у колицима. Поред тога, о сигурности се највише

водило рачуна – сигурносним појасевима за фиксирање колица и везивање путника. Безбедност особа са инвалидитетом биће највећа до сада на српским путевима. Поред безбедности, која је у овим комбијима на највишем нивоу, чланови удружења имаће и максималну удобност. У један комби по возњи може да стане двоје колица и пет путника. На основу испитивања возила и позитивног извештаја о контролисању, који је издао Институт за

нуклеарну физику Винча и Центар за моторе и возила, Агенција за безбедност саобраћаја издала је уверење да возила испуњавају прописане услове у складу са Законом и међународним прописима.

ПреОКРЕТ: Како сте дошли на идеју да формирате услугу за такси превоз особа са инвалидитетом?

Пре свега желимо да нагласимо да Кар гоу није такси, већ удружење грађана које својим члановима пружа услугу – иновативне помоћи на путу. Ову услугу могу да користе само чланови Удружења и услуга се једино може поручити преко апликације Кар гоу (CarGo).

Ми смо дуге време размишљали о томе да уведемо возила за особе са инвалидитетом, јер сматрамо да сви грађани имају право на кретање. Желели смо да се сви наши чланови осете равноправно и зато смо решили да се посветимо онима са посебним потребама, јер њих има доста, али се о томе не прича јер је ниво свести у Србији, на жалост, још увек на ниском нивоу.

Недавно нас је контактирало Удружење за Спиналну и мишићну атрофију. Замолили су нас за помоћ и ми смо решили да им помогнемо. Схватили смо да удружењу СМА може-

мо да помогнемо у транспорту, али и да ће све бити много једноставније и боље за особе које су корисници инвалидских колица или имају неки проблем са кретањем, уколико имају возила која су специјално прилагођена њиховим потребама.

Увођењем возила за особе са инвалидитетом показали смо и како дигитална трансформација може да промени живот људи на боље. Размишљали смо на овај начин - Ако особе са инвалидитетом у Шведској и осталим развијеним земљама могу да имају превоз по мери човека, зашто то не би могли у Србији? То од сада то могу и код нас, и то једним кликом у апликацији.

ПреОКРЕТ: *Како се може наручити возило и шта је са корисницима који немају мобилне телефоне или због свог хендикеп не могу користити мобилне телефоне?*

Тренутно је ову услугу могуће поручити искључиво преко апликације, али због тога што бринемо о заједници, наћи ћемо алтернативна решења и за потенцијалне кориснике без мобилних уређаја.

ПреОКРЕТ: *Каква су вам искуства у досадашњем раду?*

За сада функционише у Београду и ова возила су доступна само у Београду. Услуга постоји месец дана и за сада све функционише у најбољем реду. Требало је времена да се обучени возачи прилагоде апликацији, али и корисници поручивању. Наш тим за подршку је доступан да увек одговори на сва питања и недоумице корисника, и да им помогне у коришћењу апликације и у поручивању услуга.

ПреОКРЕТ: *Како знате коју вожњу треба прихватити (да ли има могућности злоупотребе, да возило позову и путници који немају хендикеп)?*

Од почетка нам је једини циљ био да члановима удружења са посебним потребама омогућимо да се олакшано и безбедно крећу улицама Београда, а надамо се једног дана и Србије. Наши возачи су обучени да реагују уколико дође до било какве злоупотребе.

ПреОКРЕТ: *Какви су изгледи за проширење делатности и ван Београда?*

Кар гоу услуга доступна је само на територији Београда, где имамо више од 600.000 чланова и око 4.000 возача. Свакодневно добијамо поруке од грађана Ниша, Новог Сада и остатка Србије да дођемо и у њихов град. Имамо велику жељу да проширимо своје пословање на остатак Србије, јер смо српска фирма и желимо да постанемо српски бренд, а верујемо да смо на добром путу. У плану је даље ширење и сви наши чланови, као и остали грађани свакако ће бити обавештени када до тога дође.

ПреОКРЕТ: *Како су едуковани возачи за овај посао?*

Да би неко могао уопште да постане члан Удружења грађана Кар гоу и да пружа услуге иновативне помоћи на путу, он пролази пре свега одређене тестове познавања града, а мора да поседује и потврду о некажњавању. Сви чланови Удружења су у возилима потпуно безбедни, јер су осигурани. За специјализована возила за особе са инвалидитетом, месецима смо држали обуке на којима су возачи научени како се користе возила, како се спушта рампа, како помоћи човеку који користи инвалидска колица и како му пружити максималну безбедност, удобност и сигурност.

За сада су реакције људи који су користили услугу возила за особе са инвалидитетом веома позитивне и имају све речи хвале за возаче, тако да верујемо да је обука добро одрађена. Након сваке услуге тражимо од корисника да оцени возача, како бисмо имали повратну информацију да ли је све било у реду и на тај начин смо додатно заштитили корисника од било каквих непријатности.

ПреОКРЕТ: *Која је цена ваших услуга за особе са инвалидитетом?*

У пробном периоду (отприлике до краја октобра 2019.), ова услуга ће за све чланове удружења са инвалидитетом бити **потпуно бесплатна**. Након почетног периода, надовикнада за коришћење овог вида помоћи на путу биће минимална, тек толико да се плаћају трошкови одржавања и набављају нови комбији ове категорије.

Љубинка Боризоски

Једнодневни излет на Лидо

У оквиру Редовних програмских активности у 2019. години *Друштво за ЦДП* Земун, у сарадњи са

земунско острво Лидо. На познатом излетишту било је око 70 особа са инвалидитетом и њихових пратилаца. Осим дружења и уживања у природним лепотама Ратног острва, планирано је и такмичење три екипе у при-

да испеку чак 42 килограма мяса. Иако је дан био као створен за купање и сунчање у Дунаву, чланови су прећутно одлучили да се држе хладовине, у којој су ћаскали и оцењивали квалитет роштиља. Излет је организован првенствено ради чланова који, због недостатка финан-

Савезом ЦДП Београда је 20. јула 2019. године организовало једнодневни излет на

премању роштиља. Такмичарских екипа није било, али то није омело организаторе

сија, нису били у могућности да се прикључе групи која је ишла на море.

Летовање у Грчкој

Савез за церебралну и дечију парализу Београда је у сарадњи са туристичком агенцијом Банбус организовао летовање у Грчкој за групу од 74 особе са инвалидитетом и њихове пратиоце. Тачна локација нашег летовања је била Грчка, острво Евија, место Едипсос и хотел „Банбус“.

Едипсос је најпознатија, уједно и најстарија бања у

Грчкој, а карактеристична је по комбинацији термалних вода и морске воде. У прилог томе да је међу најстаријим бањама иде и то да се спомињала у делима чувеног грчког филозофа, Аристотела. У римско доба је угостила и римске императоре Хадријана, Септимија Севера и Марка Аурелија. Из тог доба су позната римска купатила – Сила. Бању је разрушио византијски император Теодосије као објекат окупљања пагана. Данас град броји десетак хиљада становника, у њему се налази 198 хотела од чега 18 има посебне спа програ-

ме. Град у понуди има много кафића, ресторана и других туристичких садржаја који су доступни целе године.

Купање у термама

Едипсос поседује бројне термалне изворе који се уливају директно у море, са температуром воде од 30 до 84 степени. Наша група је имала прилику да осим купања у кристално чистом мору, током летовања искуси и опуштање у природним базенима са водом која помаже при лечењу разних обољења као што су реуматизам, артритис, ишијас, лумбаго, гинеколош-

ки проблеми и поремећаји, али и нервна напетост.

Забава и знаменитости

У вечерњим часовима организатори су се потрудили

да осмисле програм забавно–спортских активности по жељи чланова – од боћања, караока, биоскопа, журки, па до утакмица ФК Звезде и Партизана.

Група од 19 путника је ишла на једнодневни излет на острво Скијатос. У јутарњим часовима су бродом дошли до главног града малог, типично грчког острва. Уз помоћ водича обишли су знаменитости града и упознали се са историјом, а потом отпловили до најпознатије плаже Кукунарија, на којој су имали прилику да се купају у друштву лабудова.

Смештај

У организационом смислу није све текло глатко и беспрекорно. Велики проблем у самом објекту направио је пропуст код реновирања, уграђен је лифт мањих димензија од претходног па колица нису могла да уђу. Други проблем је представљала плажа која је била близу хотела, али до ње се долазило низ 18 степеника. С обзиром да се група састојала од 21 корисника у колицима, овде су асистенти „извукли дебљи крај“ док није стигао гусеничар – справа на коју се причврсте инвалидска колица и која кориснике спушта низ и пење уз степениште. Гусеничар је осим огромне помоћи био и права атракција корисницима који су га испробали, али и осталима на плажи.

Све у свему, сви путници су уживали у десет сунчаних дана и предивној води, послеподневним активностима, излету и по повратку у Београд имали су само речи хвале у ишчекивању следећег летовања.

Дилбера Сарајлић

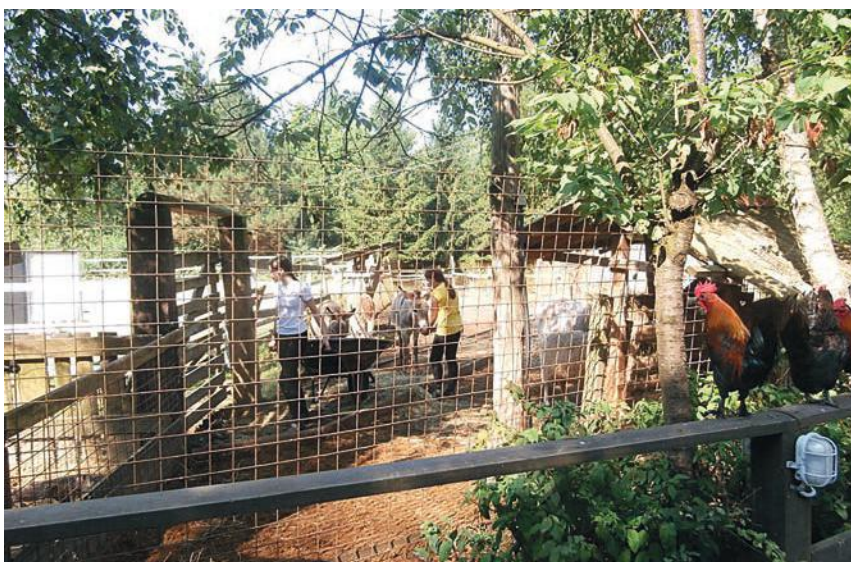
Продужена рехабилитација у Словенији

Савез за церебралну и дечију парализу Београда је десетих година за редом организовао учешће групе од 19 особа у програму продужене рехабилитације у Словенији, у рехабилитационом центру Вршиче код Марибора.

Од 28. јуна до 6. јула ове године, наша група је имала прилику да ужива у активностима које у Србији још не постоје. Иако Савез за церебралну и дечију парализу Београда већ протеклих неколико година озбиљно размишља о томе да покрене сличан програм код нас, за сада нам бројне препреке то не дозвољавају.

Програм је конципиран тако да особе са инвалидитетом на сеоском имању, у природи, бораве без присуства родитеља, а уз подршку асистената које обезбеђује Савез.

На самом почетку програма рехабилитације корисници се деле у четири групе, тако да свака група има распоред и сатницу активности. Групе по сменама дежурају у кухињи приликом постављања и расклањања хране. Особе са инвалидитетом, у складу са својим могућностима су укључене у тај процес. Сам програм продужене рехабилитације се састоји од активног коришћења базена, терапијског јахања, стреличарства, пењања уз сте-

ну, шетања, радионица повртарства, радионица лековитог биља, као и активности специјално осмишљених од стране вође програма. Такође, сваке вечери је организован посебан забавни програм који се састоји од дружења крај ватре, журки, караока, гледања филмова, боћања и бројних других активности.

Цена пакета услуга по особи зависи од потребе за нивоом подршке другог лица. Пакет обухвата: превоз, смештај, исхра-

ну, коришћење комплетног програма продужене рехабилитације и 24 сата услугу асистента. Програм активно траје шест дана, од суботе до суботе, и у оквиру једне групе може боравити максимално 38 корисника. Број је лимитиран због лиценце којом је прописан

оптималан број корисника на основу структуралних стандарда. Ове године су особе са I нивоом подршке плаћале 300€, са II нивоом подршке 280€ и са III нивоом подршке 250€. Дневни боравак у центру по особи кошта 25€, повратна карта минибусом по особи кошта 90€ и трошкови и осигурања дају износ од око 250€, колика је била цена за самосталне особе са инвалидитетом. Особе са инвалидитетом којима је потребна подршка плаћају у висини од 30€ или 50€ само део путних трошкова својим асистентима, остатак трошкова сноси Савез Београда, док им је боравак и исхрана обезбеђена о трошку центра.

Програм је ефикасан и много пријатнији од класичног медицинског модела који се примењује у нашим специјалним болницама за продужену рехабилитацију. Код организације вођења групе у Словенију сваке године све већи проблем представља проналажење асистената који би волонтерски радили са особама са инвалидитетом. Многим особама са инвалидитетом и њиховим породицама је понуда скупа. Тешкоће постоје и у томе што неке породице нису спремне да преусмере накнаду за туђу негу и помоћ коју иначе особа са инвалидитетом прима на асистенцију

која им је потребна током боравка у Словенији већ очекују и инсистирају на волонтерском ангажману асистената или да се накнада за асистенцију обезбеди из других извора, а не о трошку породице. Наша мисија, као представника организације особа са инва-

лидитетом јесте да тежимо што обухватнијем задовољењу њихових потреба и заштити њихових интереса, али и подстицању активног, објективног и одговорног односа према инвалидитету. Кроз овај подухват подстичемо самосталност и самостално одлучивање, као и партиципацију особа са инвалидитетом у сваком смислу.

Дилбера Сарајлић

Будва 2019

– утисци и предлози

Удружење грађана са последицама церебралне и дечије парализе „Сунце“ из Новог Сада, за своје чланове организује климатски опоравак на црногорском приморју. Ове године наше кофере смо спустили у најпознатијем приморском градићу Будви, у хотелу „Парк“. Кроз пројекат „Климатски опоравак“, који је препознат од стране града Новог Сада, одобрен нам је одређени износ средстава којим смо успели да нашим члановима и њиховим породицама помогнемо да уживају у морским чарима. О томе како је било овог лета, разговарали смо са Владаном Марјановић, мајком Лазара Марјановића, детета са инвалидитетом.

ПреОКРЕТ: Шта је за вас значио климатски опоравак у Будви?

Боравак на мору је за сваку особу веома битан, јер доприноси општем добром стању организма, како дечијег, тако и одрасле особе. У случају да особа припада групацији особа са инвалидитетом, осим утицаја на опште здравствено стање које доноси, боравак на мору омогућава додатну физичку активност у води, вежбање, односно хидротерапију и све то кроз игру. С обзиром на то да се велики број особа са инвалидитетом свакодневно бори са проблемима кретања, који су у води у већини случајева скоро не приметни, утицај на ментално здравље је непроцењив.

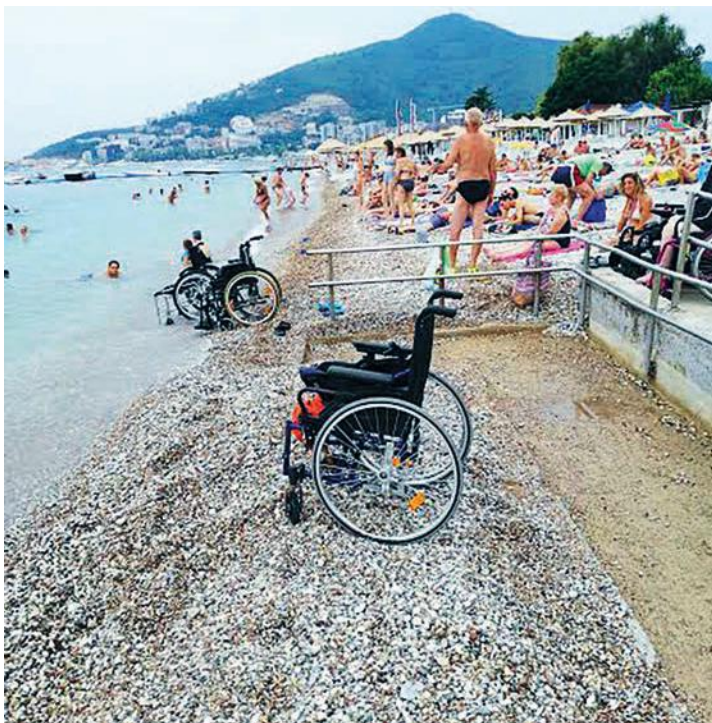
ПреОКРЕТ: Какав је утисак на вас оставио хотел „Парк“ у Будви?

Хотел „Парк“ спада у категорију релативно прилагођених објеката за особе са инвалидитетом. С обзиром на чињеницу да две године узастопно са породицом долазим управо овде на одмор, сматрам да је исправно да укажем на позитивне, али и на негативне стране овог смештаја. Пре свега, сматрам да је изузетно битно за особе са инвалидитетом то што се добар део соба налази у приземљу. Међутим,

и у приземљу постоје скоро непремостиве препреке, а то је огроман број степеница на свим прилазима. Оне су са обе стране улаза у хотел, са обе стране прилаза ресторану хотела, у једном делу приземља, висинска разлика од једног степеника на прелазу са стазе која води од хотела према плажи тј. шеталишту, бетонска рампа која од паркинга води на шеталиште итд. Захваљујући љубазности особља хотела, почев од управника, па све до мајстора, рецепционара и спремачица, успевали смо да савладамо наведене препреке. Они, наиме, сваке године оспособљавају „рампе“ које су дрвене, тапациране тепихом и неадекватних димензија за неометано кретање особа са инвалидитетом. У мојој породици особа са инвалидитетом је дете и ја сам му пратилац, те је због тога могућност његовог кретања олакшана. У случају да је особа са инвалидитетом одрастао човек који треба да се креће сам по тим препрекама – оне су непремостиве.

Осим препрека у кретању, за особе са инвалидитетом постоје и препреке које се односе на смештај, а то су: величина и распоред у собама у којима особе са инвалидитетом најчешће своја колица или ходалицу морају да држе испред, неприступачност купатила у већини соба, преуски довратци на улазу у купатило, туш кабине у које особа са инвалидитетом не може да уђе и сл.

ПреОКРЕТ: *Да ли је њлажа љрилајођена особа-ма са инвалидитетом?*

У Будви постоји изграђена плажа за особе са инвалидитетом, са напоменом да је прилично уништена и да се не одржава редовно. Дрвене палете које воде до бетонске рампе која служи за улаз у воду су подешене, али је рампа целом дужином углавном затрпана шљунком који море свакодневно наноси. Бетонски улаз у море је потпуно разорен, постоји само у траговима из којих виरे остаци шрафова, тако да особе са инвалидитетом не само да не могу да се спусте колицима у море, него се при том лако могу повредити. Прошле године је на плажи постојао тоалет и кабина, а ове године је то само кабина. Дакле, један објекат.

ПреОКРЕТ: *Шта бисте предложили ујрави хојшела „Парк“ за ојћклањање недосјайака, а шта Ојшјини Будва, ујрави ЈП „Морско добро“?*

Што се тиче управе хотела „Парк“, предлог би се састојао из два дела. Први је да се на апсолутно свим спољним прилазима које сам навела, направе бетонске рампе адекватног нагиба и ширине, како би свака особа са инвалидитетом имала могућност да се без туђе помоћи и асистенције било које врсте креће, било да је у механичким, електричним колицима или да користи ходалицу. Други би био

да се улази у купатила прошире тако да колица могу да уђу, да се особама са инвалидитетом дају прецизне димензије улаза у купатила, како би могли да правилно процене могућност свог боравка у овом објекту. Било би идеално када би део соба у приземљу могао да се прилагоди тако да нема непотребног намештаја и и да се тако повећа простор, и да се из купатила избаце туш кабине и остави само простор са плочицама и падом ка сливнику, јер особе са инвалидитетом углавном користе тоалетне столице.

Управи ЈП „Морско добро“ и Општини Будва бих предложила да имају мало више слуха за особе са инвалидитетом, да обезбеде поправку рампе за прилаз и улаз у море, да је пред сезону припреме и редовно одржавају, чисте шљунак и сл. Осим тога, било би неопходно да поставе и тоалет кабину на плажу, а да у кабину која постоји додају једну равну клупу која би олакшала пресвлачење особама са инвалидитетом. Постојеће кабине су, нажалост, углавном служиле за пресвлачење здравих особа. предложила бих и да се део плаже који је намењен за особе са инвалидитетом трајно обележи, тако да свим здравим особама буде јасно чему је намењен. Власнике свих објеката, а пре свега трговина и апотека, бих замолила да омогуће неометано кретање особа са инвалидитетом у њима.

ПреОКРЕТ: *По чему ћеће љамјији ово лејо у Будви ?*

Упркос свим наведеним недостацима које сам навела и који, уз мало труда, добре воље и не превелику финансијску инвестицију могу да се отклоне, ово лето је за мене и моју породицу било незаборавно. Памтићу га по нашим дружењима, играма на плажи и у води, разговорима са особама које имају сличне проблеме као и ми, по невероватним мештанима и запосленима у свим објектима, хотелу, ресторанима, на бродима, плажи, свима који су били спремни да нам у сваком моменту помогну. Ову прилику бих искористио да их све поздравим и захвалим им се на великим срцима које имају.

Јелена Радовић и Владана Марјановић

Идеја као шанса – шанса као победа

Тражење донација, помоћи, састанци са онима који доносе одлуке, захтеви, молбе, неизвесност функционисања и опстанка удружења, писање пројеката, разочарење... Поставља се питање: Зашто ми не бисмо радили нешто и од тога обезбеђивали средства и за удружење и за оне који ту раде и тиме доприносе? Биће да је то прави пут! „У се и у своје кљусе“, што каже народна пословица!

Радити нешто. Сјајно! Али шта?

Оно што нам је сада доступно и што бисмо могли или знали, то није профитабилно, јер нема високу цену или то већ „сви“ раде. Оно што је профитабилно и има цену, захтева висока почетна улагања или ми то не можемо да радимо, јер је превише комплексно за особе са инвалидитетом. Онда ништа. Опет молбе, захтеви, састанци. Али то је несигурно и неизвесно, посебно у данашње време. Ово је отприлике пут и размишљање кроз који прође већина удружења особа са инвалидитетом у Србији, у жељи да обезбеди сигурност, стабилност и независност удружењу и извесну подршку својим члановима.

Идеја

Прва велика грешка и разлог зашто већина одустаје и пре почетка, јесте то што покушавају сами или се осклањају искључиво на доносиоце одлука у својој локалној заједници (градоначелнике, председнике општина, утицајне политичаре). И то је у реду, нема у томе ничег лошег. Они су добри као подршка, као посредници, али од њих не можете очекивати да одраде ни већи део, а поготово не све у реализацији ваше идеје.

Друга грешка је што ту идеју превише гледамо из свог угла. Шта бисмо МИ волели, шта се НАМА свиђа, шта МИ знамо да радимо. И то је у реду. Лакше је кад је у питању нешто што нам је блиско, неки наш хоби, оно што волимо или знамо да радимо. Али шта ако то није

профитабилно, ако нема прођу на тржишту. У овом случају, емоције не треба стављати на прво место.

На трећем месту свакако је недовољна информисаност у току разраде саме идеје. Имате идеју, мислите да би била добра. Консултујте се са неким ко то већ ради, питајте за савет, сагледајте њихова искуства, учите из туђих грешака, искористите предност интернета и друштвених мрежа у добијању информација и контаката и у повезивању са људима који вам могу помоћи.

Спремни за промену

Будите спремни да мењате своје почетне идеје у зависности од искустава која добијете од оних који се тиме већ баве или су се бавили. Модификујте, прилагођавајте вашим специфичностима, правите тако да вама одговара, без обзира шта каже теорија. Нисте сами! Политичари нису ни једина, а често ни најадекватнија адреса. Консултујте развојне агенције, одељења за локални економски развој или за пројекте у вашим општинама и градовима. Њихов посао је да вам помогну да „избрусите“ вашу идеју, да је преточите у пројекат, направите бизнис план, прате реализацију вашег пројекта и др.

Будите спремни да одустанете од своје идеје и пре почетка реализације. Јер, ни једна идеја, ма колико вам се чинила сјајна и ма колико мало фалило, није „Свето писмо“. Велика је ствар у томе да се препозна моменат да треба да се одустане и ситуацију да би инсистирање на тој идеји само трошило енергију коју можете усмерити на друге ствари.

И за крај

Када сте дефинисали идеју, разрадили је, истражили тржиште, своје потенцијале и недостатке, написали пројекат, добили средства за реализацију те идеје... Кад сте све то урадили – тек тада сте на почетку! А сваки почетак, поготово ако иза њега стоје леви мотиви и жеља да успемо, заслужује да му дамо шансу. А свака тако зарађена шанса, сама за себе јесте ПОБЕДА!

Чедомир Цицковић

Удружење инвалида церебралне и дечије парализе Ужице

Користи своје време
на најбољи начин

Шта је дан без осмеха?

Времена јесу тешка, углавном слушамо или сами причамо о проблемима, препрекама, стално имамо утисак да нам нешто фали: посао, новац, љубав, прија-

тељство, љутовања... Разна разочарања и негативан став могу нас одвести у депресију и повлачење у себе, тако да понекад не схватамо прави разлог наших постојања и смисао свега. Сваки мрак има своје свитање, зар не?

Сви имамо право на лоше дане, тренутке, али кад-тад се појави „Сунце“, ако желимо да га видимо. Мотивишем људе са и без ин-

валидитета, кроз то проучавам живот и веома много времена посвећујем свом личном равоју. Али, и поред тога, имам тешке дане, дане разочарења, која нису у вези са мојим инвалидитетом, јер је он део мене и заувек ме прати.

Постала сам свесна да ако ја сама себи не улепшам дан, нико други неће, значи- све је онако као ми сами видимо. Верујте да имамо много могућности да исписујемо лепе дане и незаборавне тренутке. Сви ми имамо разлога за радост, смех, успех... Кроз рад са људима схватила сам да велики број проблема настаје из досаде и због негативног окружења. Ипак, то су све изазови који нас чине јачима. Није важно колико пута ћемо пасти,

важно је да што пре устанемо, јер заиста губимо време ако наша срећа или туга зависе од других људи. Радост је устати ујутро и отворити очи, живети тренутак по тренутак. Уместо вести, слушати музику, а уместо негативних људи време провести уз добру књигу, вежбати и радити. Ментално здравље јесте веома важно, стално га треба одржавати и чувати.

Сви ми имамо 24 часа сваког дана, макар сат времена можемо да посветимо себи, да покушамо нешто ново, па и макар да дишемо и мислимо на лепе ствари, да се дружимо са људима који нам извлаче осмех...

Данас се за трен претвара у прошлост а сутра је будућност, која је увек знак питања. Зато у свој дневни распоред убаците време за смех, шалу, позитивност. Није свеједно шта све пролази око нас док ми живимо своју причу.

„ЖИВИ- НЕ СПАВАЈ,
РАДУЈ СЕ – НЕ МРАЧИ,
ЛЕПИ ДАНИ ДОЛАЗЕ, АКО ТО ЖЕЛИШ“

Јелена Радовић

Летњи спортски камп

Један од изазова са којим се родитељи сусрећу током расуштаја је - како организовати слободно време свој деце? Посебно ако родитељи раде, а деца расуштају дуго трајаје. Представљају вам своје искуство из сиротинског кампа, у реализацији СОСИБ-а (Сиротинског савеза особа са инвалидитетом Београда).

СОСИБ током читаве године има веома квалитетан и разноврстан спортски програм за особе са инвалидитетом. Распоред активности је доступан на њиховом сајту. Ове године сам имала привилегију да са својом децом будем учесник петодневног кампа који је реализован у Крагујевцу. Било је то нестварно, предивно, емотивно и поучно искуство које је обогатило мој живот.

Прави домаћин

Били смо смештени у спортском комплексу Искра. Колико знам, то је једини комплекс прилагођен особама са сензорним или моторичким сметњама, као и особама са другим развојним поремећајима. Идеја за настанак овог спортског центра и сама њена реализација су посебно необичне.

По доласку у Искру, сачекао нас је господин Горан Николић. Домаћин, тако су га деца назвала. И он јесте домаћин у правом смислу

те речи: топао, срдчан, насмејан, увек ту да нам помогне у организацији и да се дружи са нама. Горан је маратонац. Отац и супруг. Хуманитарац. Иако он то тако не види, нити воли о томе да прича, оборио је Гинисов рекорд истрчавши 55 маратона за 55 дана. Човек који сведочи о томе да препреке нису непремостиве. Горан је слабовид, а у ствари види много боље и даље од већине нас. Себи поставља високе циљеве и остварује их. Један од тих циљева је била изградња Искре. Објект је изграђен за нас, за вас, за све спортисте.

Горан је написао књигу „Маратонац“ и снимио документарни филм „Отворених очију“. Препоручујем вам да га погледате, јер се то не може препричати. Линк за филм је:

<https://www.youtube.com/watch?v=BMvjgZNUk8k>

О настанку и раду Искре разговарала сам са Гораном Николићем.

ПреОКРЕТ: Како је настала Искра?

Идеја о изградњи оваквог објекта и спортског центра датира неколико деценија уназад. Моја генерација је имала идеју о изградњи објекта намењеног особама са сензорним сметњама. Ја припадам категорији слабовидних људи. У име параолимпијског клуба Јуниор 2014. обратили смо се Делта фондацији. Они су прихватили идеју и одлучили да прошире циљну групу, тако да осим за следе и слабовиде, саграде објект прилагођен свим особама са инвалидитетом.

Архитекта Предраг Милутиновић је са великом посвећеношћу пројектовао зграду. За то је добио и Октобарску награду града Београда 2017, за најлепши објекат саграђен у Србији у 2016. години. Ушушкана у мирном делу града, Искра се налази на само 200 метара од спортског центра са базенима, од спомен парка Шумарице, музеја 21. октобар, креативног парка, акваријума, Ботаничке баште. На 2-3 километра од Искре налази се вештачко језеро са авантура парком.

ПреОКРЕТ: Ко користи услужје Искре?

Долазе нам ватерполо, пливачки клубови и друга спортска удружења. То јесте лепо, али нам је жао што овај простор није више искоришћен од стране особа са инвалидитетом којима је и намењен.

ПреОКРЕТ: Које су цене смештаја?

Пун пансион је 2400 динара, са тенденцијом да ову цену снизимо на 2100 динара. У цену је урачунат смештај, три obroка и расположиви су следећи садржаји: базени отворени и затворени, 2 спортске хале за утакмице или предавања, креативни парк, посета акваријуму и музеју, сви садржаји у самом објекту-теретана, трим стаза..

ПреОКРЕТ: Који су смештајни капацитети Искре?

Искра располаже са 20 лежаја, а у спортској хали Језеро постоји још 26 лежаја које могу користити покретне особе. У име параолимпијског клуба Јуниор, истичем да бисмо волели да будемо партнери невладиним организацијама које се баве особама са инвалидитетом, како бисмо кроз различите пројекте омогућили што већем броју корисника да се

баве спортом и имају активан одмор у Искри. Овим путем позивамо заинтересоване да нам се прикључе у популаризовању параолимпијског спорта и да максимално искористимо капацитете овог објекта.

На овом линку можете преузети виртуелну шетњу кроз објекат. Можете, такође, искористити идеје за уређење сопственог дома. <http://scpark.rs/iskra/>

Организација пута

За ово нестварно дружење, за спортске активности прилагођене сваком члану, учеснику кампа, за загрљаје, за подстицај, едукацију била је одговорна Јелена Радивојевић из СОСИБ-а, једном речју носилац кампа. Било је деце са различитим развојним поремећајима, те је требало испунити и ускладити много жеља и могућности. О циљевима и добробитима које деца имају од кампа, преносим вам из разговора са њом:

ПреОКРЕТ: Шта су циљеви спортистичког кампа?

Пре свега развој моторичких способности и стицање навике за континуираним физичким активностима, стимулација за активније бављење спортом, али и стицање хигијенских и радних навика, као и осамостаљивање, социјализација, стицање нових пријатељстава, побољшање психолошког статуса и упознавање са културно- историјским богатствима наше земље.

ПреОКРЕТ: Какав је распоред активности у кампу?

У кампу постоје спортске и радне активности. Оне које поспешују самосталност су:

свакодневно поспремање собе, уређење центра, припрема obroka, постављање и распремање стола и сл. Активности које доприносе развоју когнитивних функција и социјализације су: обиласци културно уметничких здања, разговори, квизови и разне радионице.

ПреОКРЕТ: Који су њарамеџри за избор деце?

Критеријуми за одабир су да буде бар трећина девојчица и да буду заступљене разне категорије инвалидности; да корисници буду редовни корисници програма Савеза и они којима би ово била сатисфакција за труд; да предност имају корисници који су економски-социјално угрожени и који нису у могућности да иду негде на летњи распуст; породице са више деце са инвалидношћу; деца којима је потребно да буду самосталнија и да се одвоје од родитеља.

ПреОКРЕТ: Колико деце водиџе у камп?

Немамо конкретно ограничен број, зависи од других фактора попут степена инвалидности, финансија које имамо за камп, смештајних капацитета, броја тренера који иду и сл.

ПреОКРЕТ: Које су добробити кампа?

Из нашег досадашњег искуства сви се са кампа вратимо другачији, са потпуно новим искуством, богатији за много тога. Деца, корисници кампа се најчешће први пут нађу у ситуацији да су без родитеља. Смештени су у собама са вршњацима и упућени су једни на друге. Иако су ту тренери, деца се у вршњачкој едукацији сјајно сналазе. Осамостале се и науче нове вештине, свако у складу са својим могућностима. Подстакнути су да комуницирају и ту се изграде и трајна пријатељства.

ПреОКРЕТ: Колико људи додишње се одржава камп?

То зависи од финансијских средстава обезбедимо, с обзиром на то да су сви наши кампови бесплатни и да родитељи немају никакво учешће.

ПреОКРЕТ: Шта би љомојло у даљем развоју овој љројекта?

Сигурно да би то, пре свега, била редовна финансијска средства за ову намену. Установе овог типа нису приступачне особама са инвалидитетом. Из тог разлога већину наших

кампова реализујемо у СЦ Искра у Крагујевцу који је 100% приступачан свим особама са инвалидитетом.

ПреОКРЕТ: Како родиџељи моју да се укључе као љодршка?

Родитељи, за почетак, теба да скупе довољно храбрости да дозволе деци да путују у камп самостално, без њихове пратње. Кампови, пре свега, служе да се деца осамостале, да покажу своје могућности и докажу да они могу да функционишу и без родитеља. А, уколико родитељи иду као пратиоци, они учествују у нашим активностима и, наравно, од њих очекујемо и помоћ у самој организацији кампа. Трудимо се да имамо редовну комуникацију са родитељима, да слушамо њихове сугестије и предлоге како би унапредили наш рад.

Моји утисци

Овакав камп је јединствен у Србији по много чему, а пре свега по разноликости деце која су обухваћена кампом, затим по узрасту и по развојним тешкоћама. Простор у коме смо били смештени је посебан, а садржај спортског центра богат. Активности су прилагођене сваком детету индивидуално. То је оно што је мени било фасцинантно, а и велика лекција је да свако дете може да учествује у свакој активности у оквиру својих капацитета. Имали смо турнир у стоном тенису у коме су учествовала и слепа деца. И то није све. Слепи дечак је учествовао у авантура парку. Да, могуће је. Хођао је уз помоћ водича по жици. А дечак са церебралном парализом успешно је шетао по деблу, канапу, жици. То су доживљаји који се памте. Ово је само делић велике слагалице коју су деца својим активностима креирала и показала нам да нема препрека за дружење и напредак у осамостаљивању.

Имали смо и волонтера из Јапана, нашег драгог Јуја, који нас је, иако српски не говори баш најбоље, све разумео. Пресрећна сам што сам била део једног оваквог догађаја и задовољна што могу да поделим са вама овако необично лепо искуство, као и да вас позовем да активно учествујете у спорстким активностима и дружењима у организацији СОСИБ-а.

Зорица Шћекић

Спорт - паратеквондо

Понос је представљати своју земљу

Церебрална љарализа није љрејрека за бављење сљорљом

здравствених разлога укључила у овај спорт. „Првенствено сам желела да моје тело што дуже остане у доброј форми и кондицији, како бих лакше савладала свакодневне физичке изазове“, каже Марина. Огнен је почео да се бави паратеквондом на позив пријатеља.

„У разговору са пријатељем који тренира паратеквондо сазнао сам да је овај спорт захтеван, да тражи доста тренирања и посвећеност, али и да се често путује на такмичења у иностранство и по Србији. Био је то за мене изазов и решио сам да почнем да тренирам.“, сазнајемо од Огнена.

Марина Дубравац и Ојнен Мешков су остварени млади људи, чланови Друштва за церебралну и гечју љарализу севернобачкој округ- Субојица, које чињеница да живе са љоследицама церебралне љарализе није сљуљала да се остваре у сљорљу. Поделили су са нама инљересанљне дељаље у вези са одлуком да се ољробају у љаратеквонду.

Познато је да је особама са последицама церебралне парализе неопходна перманентна физио и кинези терапија, те се Марина, из

Тренинзи су два до четири пута недељно, а пред такмичења и чешљи. „Месец дана пред такмичења тренирам свакодневно, на тренинзима се озбиљно ради, много се улаже, многих ствари се одричем, али зато су резултати на такмичењима видљиви“, уз осмех додаје Марина, а Огнен наставља - „Тренирамо у Суботици и Београду, путујемо на клупске, али и на тренинге репрезентације, на којима селектор одређује да ли смо спремни за међународна такмичења на којима представљамо нашу земљу.“

Уложени труд и напор резултирали су учешћем на многим такмичењима, као и освојеним наградама. „Учествовао сам на Првенству Србије 2017. године и освојио бронзану медаљу, а на истом првенству наредне године окитио сам се златом“, наставља Огнен. „Такав пласман сам имао и на Европском првенству 2017. и 2018. године, оба су се одржавала у Бугарској. И тамо сам прво освојио

га, каже, обавезује, али и даје ветар у леђа да пружи свој максимум и настави са још већим еланом ка новим успесима. Тешка страна бављења паратеквондом јесте финансијска. Спонзора и донатора је све мање, а одласци на такмичења, на тренинге и опрема коштају. Паратеквондо савез није увек у могућности да обезбеди неопходна средства за све такмичаре, али Марина и Огнен додају да неће

бронзу, а наредне године злато“. Огнен је доказао да се упорношћу и радом постижу резултати, па ћемо додати и да је на светском нивоу заузео пето место на такмичењу у Турској почетком ове године, и поново злато на Аустрија опен турниру у јуну месецу. Марина је такође освојила многе награде и медаље, али је као посебно драго издвојила Европско првенство из 2017. године. „На овом првенству сам остварила значајан успех освојивши прво место. Ово такмичење ми је утолико значајније, јер сам прва која је освојила прво место за своју земљу у дисциплини форме.“ Обоје истичу да је изузетно велика част, али и одговорност, када си изабран да представљаш своју земљу и свој град и браниш националне боје, да је неописив осећај стати на победничко постоље и бити број један на европском континенту. Огнен је добио посебно признање за освајање титуле првака Србије и Европе од града Суботице и Спортског савеза Суботице, на Избору за спортисту године Суботице 2018. То

покликнути због тешкоћа са којима се многи спортисти сусрећу, уз наду да ће својим успесима допринети популаризацији паратеквонда, како међу особама са инвалидитетом, тако и код надлежних у ресорном министарству.

Њих двоје су чланови Паратеквондо клуба Тигар из Београда, где из Суботице одлазе неколико пута месечно на тренинге. Да би одржавали кондицију, остале тренинге обављају у Суботици у ИТФ Теквондо клубу Спартак. Њихова дисциплина су форме – помсе, које не подразумевају контакт са другим такмичарем - спаринг, него представљају „јединствен спој тренинга ума и тела, кроз који се развија морал борца“. Надахнут разговор са Марином и Огненом завршавамо њиховом највећом жељом везаном за паратеквондо, а то је да овај спорт буде признат као параолимпијска дисциплина, те да њих двоје освоје и олимпијско злато, најважније у животу сваког спортисте. Од срца им то желимо!

Љиљана Бегановић

Факсимил за особе са инвалидитетом

Постојање израженог шемора или сјазма, особама које живе са последицама церебралне парализе често онемоћује да самостално обаве многе материјалне активности, неопходне за успешно задовољавање базичних и социјалних потреба, што оставља бројне последице на њихово свакодневно функционисање.

Оштећење моторике, удружено са распрострањеним предрасудама и стереотипима према особама са инвалидитетом (ОСИ), неретко постаје и извор различитих видова дискриминације понашања према припадницима ове популације. Један од примера који то сликовито приказује јесте и често оспоравање права на коришћење печата/факсимила приликом обављања различитих правних послова у којима је потребно потписати неки документ. Тако су и данас, упркос јасним одредбама „Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом“, према којима су сва правна и физичка лица обавезна да „особи са инвалидитетом која има трајне последице телесног или сензорног оштећења или болести омогуће услуге потписивањем, када је то потребно, уз помоћ печата који садржи податке о личном идентитету или уз помоћ печата са угравираним идентитетом“ (Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом, „Сл. гласник РС“, бр. 33/2006 и 13/2016, члан 34а), коришћење печата/факсимила приликом обављања неког правног посла у коме учествује ОСИ и даље је *tabula rasa* за највећи број грађана нашег друштва.

Препреке

Прва препрека на коју наилазе ОСИ које не могу својеручно да се потпишу, јесте набавка печата/факсимила са подацима о личном

идентитету, тј. печата на коме је одштампано име и презиме особе која се помоћу њега потписује, будући да многи печаторесци траже лекарско уверење о томе да ОСИ не може самостално да се потпише. С друге стране, и сами лекари од ОСИ траже да се позову на неки правни акт, по коме су они дужни да им такво уверење издају. Имајући у виду да набавка печата/факсимила за ОСИ није повезана са потребом за подношењем било какве-медицинске документације (јер печат/

факсимил може имати свако, без обзира на постојање/непостојање инвалидитета), ОСИ већ тада постају жртве једног (невидљивог) облика дискриминације.

Набавка печата

Како би избегле различите непријатности приликом набавке печата/факсимила, ОСИ најчешће нису у прилици да размишљају ни о његовој цени, па га купују код оног печаторесца који им не тражи никакву (додатну-медицинску) документацију. Опет, највећи број печаторезаца, не познајући законске одредбе о коришћењу факсимила за ОСИ, избегава да физичким лицима израђује печате са подацима о личном идентитету, сматрајући да

физичка лица треба да користе (искључиво) печате са угравираним идентитетом.

Недовољно информисање

О постојању Законских одредби о коришћењу факсимила за ОСИ и даље су недовољно информисани и многи шалтерски службеници у поштама, банкама, различитим институцијама. Као последица свега тога и данас, упркос добро конципираним законским одредбама, особе са оштећењем моторике, још увек неретко изазивају чуђење и сажаљење околине, чак и када имају највиши степен образовања, ако због природе свог инвалидитета нису у могућности да ставе потпис на неки документ.

У жељи да што брже и без додатних компликација и непријатности заврше неки правни посао, ОСИ најчешће пристају на различите компромисе приликом потписивања неког документа, чак и када имају печат/факсимил. Остављање отиска прста, поред „удареног“ факсимила, дозвољавање да им неко приликом потписивања „води“ руку или молба да неко „имитира“ њихов невешт потпис и даље су најчешћи начини на које се ОСИ, које не могу самостално да се потпишу, довијају како би успешно завршиле неки правни посао. Свесне или не да описаним поступањем заправо (са)учествују у сопственој дискриминацији, ОСИ нажалост, најчешће пристају на ову врсту „уступака“, плашећи се да им ће у противном бити ускраћена могућност да заврше одређени правни посао. При томе, осећај задовољства или олакшања због проналажења „компромисног решења“, најчешће остаје помешан са горким укусом подсећања да због сопствене различитости, упркос постојању јасних законских норми, још увек морају пристати на одређене компромисе.

Притужбе

Неподношење притужби служби Повереника за заштиту равноправности поводом описаног понашања, оправдано можемо приписати како недовољној сензитивности самих ОСИ да препознају неке облике дискриминационог понашања, тако и њиховој жељи

да избегну додатне непријатности. Наиме, да ли ће (конкретна) ОСИ бити у прилици да још некад користи услугу тог службеника, врло је дискутабилно, а будући да је правни посао већ, колико-толико, завршила, писање притужбе служби Повереника, већина ОСИ може доживети као губљење времена. Док одговор Повереника стигне, службеник ће вероватно већ и заборавити да је ОСИ са печатом/факсимилом уопште и долазила, а уколико у међувремену на шалтер буде постављен други службеник, мала је вероватноћа да ће бити информисан о допису Повереника за заштиту равноправности. Тако да ће (не)могућност коришћења права ОСИ на употребу факсимила и даље бити „питање среће“.

Овде је важно напоменути да, упркос томе што су законске одредбе о коришћењу печата/факсимила за ОСИ на снагу ступиле 27. фебруара 2016. године, још увек није извршено усклађивање свих правних докумената наше државе. Тиме се ОСИ, које услед природе свог инвалидитета не могу својеручно да се потпишу, ускраћује могућност да коришћењем печата/факсимила обаве све правне послове. Тако је стављање својеручног потписа према актуелним законским одредбама, још увек неопходно, нпр. приликом закључивања купопродајног уговора или издавања менице. Зато је неопходно и даље радити на усклађивању свих правних аката Републике Србије којима се регулише стављање својеручног потписа физичког лица приликом обављања неког правног посла, са одредбама „Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом“, како би се постигла потпуна имплементација законских одредби о коришћењу печата/факсимила и осигурала равноправност особа са инвалидитетом на основу једнакости са другима.

Бојана Димитријевић

Дискриминација особа са инвалидитетом

Појам дискриминације

Дискриминација или дискриминишуће понашање представља сваки поступак, понашање или изјаву којом се неко лице или нека група особа ставља у неравноправан положај само због постојања неке личне особености (нпр. националне или етничке припадности, пола, старости, расе, религијске припадности, боје коже, вероисповести, језика, сексуалне оријентације, здравственог стања, инвалидитета и сл.).

Непосредна дискриминација постоји у случајевима, када се неко лице или група особа „због својих личних својстава у истој или сличној ситуацији, било којим актом, радњом или пропуштањем, стављају или су стављена у неповољнији положај“ („Закон о забрани дискриминације“ члан 6), или постоји оправдана бојазан да ће се то догодити.

За разлику од непосредне, посредна дискриминација представља стављање у неповољнији положај лица или групе особа због својих личних својстава, „актом, радњом или пропуштањем које је привидно засновано на начелу једнакости и забране дискриминације, осим ако је то оправдано законитим циљем, а средства тог циља су примерена и нужна“ („Закон о забрани дискриминације“ члан 7).

Када је у питању дискриминација особа са инвалидитетом, важно је напоменути да је 2006. године у Србији донет „Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом“, чијим се начелима забрањује дискриминација особа са инвалидитетом, налаже поштовање људских права и достојанства особа са инвалидитетом, њихову укљученост у све сфере друштвеног живота на равноправној основи, једнакост њихових права и обавеза, као и активно учешће особа са инва-

лидитетом у процесима одлучивања о њиховим правима и обавезама.

Постојање инвалидитета неретко бива један од узрока суочавања са различитим облицима дискриминације, због чега овде дајемо кратак опис поступка подношења притужби Поверенику за заштиту равноправности и Заштитнику грађана.

Како поднети притужбу Поверенику за заштиту равноправности?

Притужбу може поднети:

- Свака особа која сматра да је била жртва неког облика дискриминације.
- Организације које се баве заштитом људских права, уколико им је особа, која сматра да је била жртва дискриминације, за то дала сагласност.
- Свако друго лице, коме је особа која је била жртва неког облика дискриминације за то дала сагласност.
- Уколико организација која се бави заштитом људских права има сазнања да је жртва дискриминације била група особа, организација има право да у своје име Поверенику за заштиту равноправности поднесе притужбу, без обзира да ли је за то добила сагласност од особа за које сматра да су биле жртве дискриминације.

Притужба која се подноси Поверенику за заштиту равноправности мора да садржи одговоре на следећа питања:

- Ко је дискриминисан?
- Ко је извршио дискриминацију?
- Шта се тачно догодило (опис поступка или понашања за које се сматра да је дискриминација)?
- Чиме можемо да потврдимо, односно докажемо постојање тог догађаја (подаци о сведоцима, материјални докази и сл.)?

Притужба обавезно мора бити поднета и у писаној форми.

Притужба Поверенику за заштиту равноправности може се поднети на следеће начине:

- Путем телефакса.
- Путем електронске поште, тј. мејлом на адресу: poverenik@ravnopravnost.gov.rs (при чему је потребно да притужба буде потписана а након тога скенирана).
- Притужба може бити поднета и у електронској форми уз електронски потпис.
- Усмено на записник, без плаћања таксе или друге накнаде.

Како поднети притужбу Заштитнику грађана?

Притужбу Заштитнику грађана може поднети свака пунолетна (пословно способна) особа, која сматра да су јој нарушена основна људска права од стране неког од органа управе, само уколико је већ покушала да своја права заштити кроз одговарајући правни поступак. Уколико су нарушена права малолетног лица (детета) или особе лишене пословне способности, притужбу у њихово име Заштитнику грађана може поднети родитељ, односно старатељ. Заштитник грађана је у обавези да особи која је поднела притужбу, гарантује поверљивост личних података.

Притужба која се подноси Заштитнику грађана треба да буде јасно, једноставно и сажето написана и да садржи следеће податке:

- назив органа управе на чији се рад (поступак) Заштитнику грађана упућује притужба
- опис повреде права (навести чињенице којима се поткрепљује/образлаже постојање кршења права од стране органа управе)
- доказе који документују предузимање правних мера (искоришћавање правних средстава која су подносиоцу притужбе до тада била на располагању)
- име и презиме, адресу и телефон (ако је могуће) подносиоца пријаве

Заштитник грађана је дужан да подносиоца притужбе обавести о исходу завршетка правног поступка, који је ова институција по службеној дужности покренула на основу поднете притужбе или, уколико из садржаја притужбе процени да не постоје елементи за покретање правног поступка, обавести подносиоца о разлозима њеног одбацивања.

Бојана Димитријевић

Литература и сајтови:

Закон о забрани дискриминације
„Службени гласник РС“ бр. 22/2009

<http://ravnopravnost.gov.rs/diskriminacija/prituzba-zbog-diskriminacije/>
<https://www.ombudsman.rs/attachments/article/132/informatororadu.pdf>

Велико разочарање

Зовем се Зорка Катанић, мајка сам Предрага Катанића који сада има 21 годину. Имам жељу да са вама поделим једно моје негативно животно искуство.

Мој син је оперисан пре четири године, извршена је интервенција на обе ноге, потколеним тетивама и по препоруци лекара хтела сам да сина одведем на море.

По препоруци туристичке агенције Компас Травел Сомбор, требало је да путујемо на летовање у Грчку, у Ханиоти. Агенција нам је све лепо обећала, али смо уместо обећаног удобног путовања, смештаја и песковите плаже, добили аутобус на спрат, који има пет степеника. Ово путовање је преузела друга агенција, Океан Травел из Новог Сада, у којој нису знали да имају путника особу са инвалидитетом, јер их агенција из Сомбора о томе није обавестила. Приликом сваке паузе постојао је ризик због силаска низ степенице. Морам да нагласим да нам је сваки пут помагао Душан, возач аутобуса. Сваки пут је био сусретљив и љубазан и показао се као хуман човек, али целокупна та процедура уласка и изласка из аутобуса изискивала је велики напор и стрпљење.

Проблеми су нас тек чекали у Ханиотију. Када смо стигли у вилу Христина, настала је нова невоља. Вила је била у приземљу, али све остало је било неприлагођено. Највећи проблем нам је било узано купатило у које нису могла да уђу инвалидска колица. Сналазили смо се како смо знали и умели. Оно што нас је највише изненадило је била плажа. Приликом уговарања туристичког аранжмана посебно смо навели да нам не одговара шљунковита плажа. За нас је био велики шок када смо затекли шљунак на плажи и тада је настао нов проблем: како стићи до мора? На уласку у воду наилазило се на камење, мало даље и на

гребене. Колица су упадала, заглављивала се, а на крају од силног извлачења су се и покидала, тако да мој син није могао ни да се купа, ни да плива у сланој води која му је толико била потребна. Седео је у колицима, не тужан, већ разочаран свим затеченим. Као мајка, да бих ублажила све то, изнајмила сам масерку која га је десет дана масирала. Наравно, за то сам плаћала 45 еура по сату. Нажалост, тако су нам прошли дани на мору, са великим разочарањем и болом што син није могао да их искористи на прави начин.

При повратку кући, била сам принуђена да се писменим путем обратим агенцији Компас Травел, која ме је упутила на агенцију Океан Травел. Тражила сам повраћај новца и одште-ту за колица, па и масажу. Позвали су ме да ме обавесте о томе да је моја жалба одбијена, што ме је изненадило. Највеће разочарење и изненађење тек је уследило од госпође из агенције. Она је бурно и жестоко реаговала, рекавши да више у животу неће узети путника инвалида, било то дете, или одрасла особа. Било је ту и других увредљивих речи. То је увреда за мене као мајку и за мог сина, али је увреда и за све особе са инвалидитетом. Ја сам само тражила оно што је мој син изгубио, што је годинама ишчекивао, јер је почео полако да стаје на своје ноге уз помоћ друге особе. Радовао се мору! Било му је преко потребно. На крају смо добили још увреда, али ићи ћемо даље, до туристичке инспекције којима ћу све ово предати.

Пишући ове редове, желим да скренем пажњу јавности о томе каква је ова агенција. Нуде све, само док не узму новац. За овај пут потрошила сам прилично много новца који мукотрпно зарађујем. Верујем у коректне људе, али судећи по мом искуству, не обављају свој посао одговорно и коректно. Огорчена сам јер мој син није губав, напротив веома је интелигентан, паметан и уписао је факултет. Такође вам пишем, јер желим да породице које имају особе са инвалидитетом искористе моје искуство и да у оваквим ситуацијама буду веома опрезни.

Захвална мајка Зорка Катанић

САВЕЗ ЗА ЦЕРЕБРАЛНУ И ДЕЧИЈУ ПАРАЛИЗУ СРБИЈЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЗА РАД, ЗАПОШЉАВАЊЕ,
БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА